

Праграма выхавання гімназістаў «Памяць пакаленняў»

Тэрмін рэалізацыі праекта – 2010 - 2012 гады.

Навуковы кансультант – Катовіч Наталля Канстанцінаўна, кандыдат педагагічных навук, начальнік упраўлення выхаваўчай і ідэалагічнай работы Навукова-метадычнай установы “Нацыянальны інстытут адукацыі”

МЭТА ПРАЕКТА: стварэнне ў гімназіі эфектыўнай сістэмы выхавання на аснове нацыянальных традыцый і культуры роднага краю ў працэсе гісторыка-краязнаўчай дзейнасці.

ЗАДАЧЫ ПРАЕКТА:

- укараніць праграму выхавання гімназістаў “Памяць пакаленняў”;
- стварыць умовы для развіцця станоўчых асобасных якасцяў гімназістаў; выхавання грамадзянскасці, нацыянальнай самасвядомасці;
- забяспечыць авалодванне асновамі творчай, пошукавай, вучэбна – даследчай дзейнасці;
- далучаць кожнага гімназіста да гістарычнай і культурнай спадчыны, воінскага і працоўнага подзвігу беларускага народа;
- вывучаць і працягваць лепшыя традыцыі роднага горада, краіны.
- стварыць умовы для развіцця і рэалізацыі творчага патэнцыялу настаўнікаў і вучняў.

АКТУАЛЬНАСЦЬ ТЭМЫ І НАВАЦЫЙНАГА ПРАЕКТА

У сучасных умовах выхаваць у школьнікаў любоў да Радзімы, аб'яднаць іх на аснове высокіх ідэалаў, выхаваць патрыятызм, адказнасць, павагу і інтарэс да гісторыі Айчыны дапаможа вывучэнне нацыянальных традыцый і культуры ў працэсе гісторыка-краязнаўчай дзейнасці. Важнасць гэтага была ўсвядомлена калектывам гімназіі № 36 г. Гомеля імя І. Мележа, таму правядзенне краязнаўчай работы пастаўлена ў цэнтр выхаваўчай дзейнасці ўстановы. Вялікае значэнне набывае пошук і распрацоўка інавацыйных падыходаў да выхавання. Рэалізацыя праекта дазволіць калектыву гімназіі сістэматызаваць пазашкольны вопыт работы ў дадзеным накірунку, здзейсніць пераход на больш якасны ўзровень выхавання гімназістаў у працэсе вывучэння гісторыка-культурнай спадчыны роднага краю.

Сёння з мэтай фарміравання нацыянальнай самасвядомасці школьнікаў вялікая ўвага надаецца музейнай педагогіцы, стварэнню музеяў ва ўстановах адукацыі.

Якія ж задачы рашаюцца праз школьны музей? Якім жыццём жыве школьны музей сёння? Ці патрэбен ён сучаснай школе? На гэтыя пытанні адказвае само жыццё.

У гімназіі існуе два музеі (Мемарыяльна музей бр. Лізюковых і этнаграфічны музей “Беларуская хата”), клас-пакой Івана Мележа, кабінет славянскіх культур. Гімназічныя музеі, як форма адукацыйнай і выхаваўчай работы, ствараліся па ініцыятыве выпускнікоў, бацькоў, навучэнцаў і педагогаў гімназіі. Яны ўзніклі як адказ на сацыяльны запыт, які паступае адукацыйнай установе ад прадстаўнікоў вучнёўскай, бацькоўскай або педагогічнай грамадскасці і як вынік ўласнай пошукава-збіральнай і даследчай дзейнасці.

Мэтазгоднасць дадзенага праекта выклікана яшчэ і тым, што гісторыка-краязнаўчая дзейнасць дае магчымасць пазітыўна ўплываць на працэс выхавання, спрыяе развіццю творчых здольнасцей настаўнікаў і вучняў.

АСНОЎНАЯ ІДЭЯ ІНАВАЦЫЙНАГА ПРАЕКТА

Павышэнне якасці выхавання шляхам ўкаранення аўтарскай мадэлі выхавання гімназістаў на аснове гісторыка-культурнай спадчыны роднага краю.

НАПРАМКІ АЖЫЦЦЯЎЛЕННЯ АСНОЎНАЙ ІДЭІ ПРАЕКТА

- прапаганда беларускай культуры і традыцый праз дзейнасць фольклорных гуртоў гімназіі;
- экскурсійна - краязнаўчая дзейнасць гімназічнага клуба “Патрыёт”;
- гісторыка-краязнаўчая дзейнасць Мемарыяльнага музея братоў Лізюковых.
- грамадская дзейнасць калектыву гімназіі;
- развіццё грамадскіх і творчых сувязей у працэсе вучэбна-даследчай дзейнасці настаўнікаў і вучняў;
- далучэнне да нацыянальных каштоўнасцей і спадчыны праз дзейнасць этнаграфічнага музея “Беларуская хата”.

АСНОЎНЫЯ МЕТАДЫ АЖЫЦЦЯЎЛЕННЯ ДЗЕЙНАСЦІ ПА РЭАЛІЗАЦЫІ ПРАЕКТА

- Музейная педагогіка
- Арганізацыя калектыўнай творчай дзейнасці дзяцей і дарослых
- Педагогіка супрацоўніцтва
- Педагогіка поспеху
- Асобасна арыентаваны падыход
- Творчыя сувязі
- Творчыя майстэрні

АСНОЎНЫЯ НАПРАМКІ РАБОТЫ

Творчая майстэрня. Сюжэтныя кампазіцыі з садавінай і агароднінай.
Цацкі з прыроднага матэрыялу.

Гліняная цацка, гліняны посуд.

Самамробная цацка (набіўная, лялькі – “пальчыкі”).

Аплікацыя (“Беларусачка”, “Селянін”).

Пано (“Горад”, “Вецер з краіны кветак”).

Сурвэтка (аздабленне, карункі, вышаўка).

Кампазіцыя-макет (“Вобразы мілага краю...”).

Мастацкая студыя. “Беларускія выявы” (пейзаж).

Арнамент (раслінны, геаметрычны).

Эскізы самаробных цацак.

Дэкаратыўны роспіс (кухонных дошчачак, драўляных лыжак, глінянага посуду).

“Гэта мая Радзіма” (творчая работа).

Выстава малюнкаў. “Па старонках любімых казак”, “Гэта мая Радзіма” і г.д.

Экскурсія.

Радзіма І.П.Мележа - в.Глінішчы.

Гімназія г.Хойнікі

Веткаўскі музей народнай творчасці.

Г.Мінск.

Калектыўныя творчыя справы.

КТС “Горад над Сожам”

Васяніна

Нам засталася спадчына

Дажынкi

**Віктарыны,
конкурсы**

“Сямейна-абрадавая паэзія”, “прыказкі, прымаўкі,
загадкі”.

ЧАКАЕМЫ ВЫНІК

- стварэнне музейнага комплексу “Спадчына: гісторыя і сучаснасць” у гімназіі;
- стварэнне мэтанакіраванай сістэмы (мадэлі) калектыўнай работы дзяцей і дарослых па адраджэнні і развіцці духоўна – маральных, грамадзянскіх традыцый;
- высокі ўзровень сфарміраванасці пачуццяў патрыятызму, грамадскага абавязку і ўсвядомленай грамадзянскай пазіцыі;
- выданне альманаху творчых работ настаўнікаў, вучняў і іх бацькоў “Памяць пакаленняў”;
- афармленне экспазіцыі “Памяць пакаленняў”;
- падрыхтоўка маршрутаў па культурна-гістарычных месцах горада “Сцежка памяці”;
- складанне гісторыка-краязнаўчай карты раёна;
- выданне інфармацыйнага весніка для жыхароў раёна “Мы – сярод людзей”;
- стварэнне цэнтрам супрацоўніцтва, патрыятычнага выхавання, гісторыка-краязнаўчай работы;
- укараненне музейнага комплексу гімназіі ў практычную дзейнасць;
- стварэнне маніторынгу выхаванасці гімназістаў.

ЗМЕСТ І ФОРМЫ РАБОТЫ ПА ІНАВАЦЫЙНЫМ ПРАЕКЦЕ

Маніторынг, праведзены сярод навучэнцаў, педагогаў, бацькоў, жыхароў мікрараёна паказаў, што ёсць жаданне, магчымасць і неабходнасць стварыць у рамках гімназіі № 36 г.Гомеля музейны комплекс, які будзе праводзіць работу па **чатырох кірунках**: патрыятычнае выхаванне (Мемарыяльны музей бр. Лізюковых), захаванне традыцый і культуры роднага краю (этнаграфічны музей “Беларуская хата”), гісторыка-краязнаўчы (клас-пакой І.П.Мележа), умацаванне сяброўскіх сувязяў паміж навучальнымі ўстановамі горада, вобласці, славянскіх дзяржаў з мэтай развіцця ў сферы адукацыі (кабінет славянскіх культур).

Стварэнне музейнага комплексу пачалося ў 2012 годзе. Гэта дазволіла калектыву гімназіі сістэматызаваць пазапашаны вопыт работы ў дадзеных кірунках, здзейсніць пераход на больш якасны ўзровень выхавання гімназістаў, прыцягнуць увагу да гімназіі як да сацыякультурнага цэнтра мікрараёна.

Ролю гімназічных музеяў нельга недаацаніць - яна шматфункцыянальна. Музеі прымаюць непасрэдны ўдзел у адукацыйным працэсе. У іх праводзяцца ўрокі гісторыі, літаратуры, класныя і інфармацыйныя гадзіны, сустрэчы з ветэранамі вайны і працы, экскурсіі. Значны ўплыў аказвае на вучняў пошукава – даследчая дзейнасць, работа ў якасці экскурсаводаў, работа па папаўненні экспазіцыі і фондаў музеяў. Далучэнне вучняў гімназіі да дзейнасці музеяў дапамагае спасцігнуць светапогляд і душу свайго народа, з'яўляецца магутным фактарам выхавання нашчадкаў.

Мемарыяльны музей бр. Лізюковых створаны ў 1972 годзе. Стварэнне музея з'явілася вынікам крэйзнаўчай работы вучняў і педагогаў былой СШ № 36. Сёння ён захоўвае экспанаты, якія маюць непасрэдныя адносіны да жыцця і дзейнасці братаў Лізюковых, імем якіх названа вуліца, на якой знаходзіцца гімназія. У музеі прадстаўлены лісты, фотакопіі, асабістыя рэчы, дакументы, рэліквіі ваенных гадоў, кнігі, газеты - усё гэта вынік няспыннага пошуку, сустрэч, перапіскі з роднымі, сябрамі, аднапалчанамі, ваеначальнікамі, пісьменнікамі, супрацоўнікамі музеяў. У 2010 годзе музей стаў дыпламантам гарадскога і абласнога конкурсаў музеяў Вялікай Айчыннай вайны. Дыплом I ступені на 7 рэспубліканскай канферэнцыі па сацыяльна-гуманітарных навукх за работу “Адзін лёс на траіх” – вынік руплівай даследчай дзейнасці вучняў гімназіі і кіраўніка Мемарыяльнага музея бр. Лізюковых.

15 лютага 2005 года на базе этнаграфічнага пакою “Беларуская хатка” быў створаны этнаграфічны музей “Беларуская хата” з мэтай адраджэння роднай мовы, культуры, абрадаў, нацыянальных традыцый, прывіцця падростаючаму пакаленню цікавасці і павагі да матэрыяльных і духоўных каштоўнасцей, выхавання пачуцця патрыятызму і нацыянальнай годнасці. У

музеі праводзяцца святы: “Калядкі”, “Масленіца”, “Гуканне вясны”, “Саракі”, “Дажынкі”, урокі па тэмах: “Беларуская хата”, “Беларусь – краіна майстроў”, “Звычаі і традыцыі”, класныя гадзіны, пазакласныя мерапрыемствы. У верасні 2010 года музей атрымаў Дыплом I ступені на гарадскім і абласным этапах конкурсу, стаў Лаўрэатам конкурсу этнаграфічных музеяў у рамках рэспубліканскай акцыі “Жыву ў Беларусі і тым ганаруся”.

Гімназія № 36 г.Гомеля імя І.Мележа ўносіць свой уклад у развіццё сяброўскіх адносін паміж славянскімі народамі. Вось ужо 11 год гімназія шыра адчыняе дзверы для ўдзельнікаў Мележаўскіх чытанняў, конкурсу даслечых і творчых работ вучняў. За гэты час Чытанні прайшлі шлях ад гімназічнай канферэнцыі да міжнароднага конкурсу, на які збіраюцца маладыя навукоўцы з Гомеля, Гомельскай вобласці, Беларусі, Расіі (г.Самара, г.Масква), Украіны (г.Ірпень, г.Новамаскоўск), Балгарыі (г.Стара Загора). Мележаўскія чытання – гэта, перш за ўсё, навуковая канферэнцыя. Але менавіта тут сустракаюцца людзі, знаёмяцца адзін з адным, знаходзяць новых сяброў. Сёння Мележаўскім чытанням не патрэбна рэклама. Паказальным з’яўляецца той факт, што колькасць удзельнікаў канферэнцыі пастаянна расце. З мэтай адлюстравання вынікаў супрацоўніцтва, вывучэння культуры, традыцый суседніх славянскіх краін быў створаны кабінет славянскіх культур.

Стварэнне класа –пакою І.П.Мележа пачалося ў 1996 годзе, калі ўстанова адукацыі атрымала статус гімназіі. Назапашаны за гады дзейнасці класа матэрыял і вопыт можа спрыяць стварэнню на базе класа- пакою музея І.П.Мележа. Вучні і настаўнікі гімназіі неаднаразова станавіліся пераможцамі конкурсаў даслечых работ. “Жаночы свет у “Палескай хроніцы Івана Мележа” – вынік дзейнасці па вывучэнні жыцця і творчасці І.П.Мележа.

Музейны комплекс гімназіі (Мемарыяльны музей бр.Лізіюковых, этнаграфічны музей “Беларуская хата”, музей І.П.Мележа”, кабінет славянскіх культур) стаў цэнтрам супрацоўніцтва, патрыятычнага выхавання, гісторыка-краязнаўчай работы, аказаў станоўчы ўплыў на развіццё пошукава-даследчай дзейнасці вучняў і настаўнікаў. На змену асобным лекцыям і гутаркам, экскурсіям прыйшла цэласная сістэма, якая дазволіла пазітыўна ўплываць на

працэс выхавання, спрыяць развіццю творчых здольнасцей настаўнікаў і вучняў, пашыраць культурны ўзровень жыхароў мікрараёна.

На падрыхтоўчым этапе рэалізацыі праекта была створана творчая група ўдзельнікаў праекта, якая ў першую чаргу занялася вывучэннем тэорыі і практыкі пытання.

Была праведзена дыягностыка падрыхтаванасці і матывацыі ўдзельнікаў праекта да інавацыйнай дзейнасці і азнаямленне калектыву гімназіі з праграмай дзейнасці па праекце. Вынікі анкетавання “Узровень інавацыйнага патэнцыяла педагагічнага калектыву” паказалі, што 70 % педагагічных работнікаў гімназіі маюць высокі ўзровень інавацыйнага патэнцыялу, лічаць, што сучаснай школе неабходны інавацыйныя падыходы і напрацоўкі. 73% настаўнікаў лічаць, што ў гімназіі створаны добрыя ўмовы для развіцця інавацыйнай дзейнасці.

Рэалізацыя праекта ажыццяўлялася праз выкананне плана работы гімназіі, планаў работы музеяў (Мемарыяльнага музея бр.Лізіюковых, этнаграфічнага музея “Беларуская хата”).

Эфектыўнасць работы па рэалізацыі праекта ацэньвалася па наступных крытэрыях: якасць вынікаў выхавання - патрыятызм і грамадзянскасць, нацыянальная самасвядомасць, высокая палітычная культура асобы, маральнасць, асобаснае развіццё; якасць выхаваўчай сістэмы гімназіі – прынцыпы эфектыўнага функцыянавання гімназіі, кіраванне працэсам, арганізацыйна-выхаваўчая дзейнасць; якасць умоў арганізацыі – нарматыўнае і метадычнае забеспячэнне выхаваўчага працэсу.

Дадзены праект “Укараненне аўтарскай мадэлі фарміравання нацыянальнай самасвядомасці вучняў на аснове гісторыка-культурнай спадчыны роднага краю” дазваліў усім, хто працуе з дзецьмі рознага ўзросту, уключыцца ў кола сучаснага музейнага і краязнаўчага даследавання, змадэліраваць выхаваўчую прастору асобы, узбагаціць выхаванцаў эмацыянальным і маральным вопытам.

Важная роля ў адраджэнні нацыянальнай культуры, патрыятычным выхаванні адводзіцца этнаграфічнаму музею "Беларуская хата".

Актыўны ўдзел у адукацыйным працэсе гімназіі прымае музей братоў Лізюковых. Тут праводзяцца ўрокі гісторыі, літаратуры, класныя і інфармацыйныя гадзіны, сустрэчы з ветэранамі вайны і працы, экскурсіі. Значны ўплыў аказвае на вучняў пошукава-даследчая дзейнасць, якую яны праводзяць з мэтай папаўнення экспазіцыі і фондаў музея, а таксама работа ў якасці экскурсаводаў.

Яшчэ адзін выхаваўчы цэнтр – клас-пакой Івана Мележа. Работа класа-пакоя скіравана на правядзенне культурна-асветніцкай прапаганды сярод навучэнцаў, бацькоў, насельніцтва. Праводзіцца мэтанакіраваная работа па развіцці творчых уменняў і навыкаў вучняў, павышэння культуры мовы; выхавання нацыянальнай самасвядомасці навучэнцаў, пачуцця годнасці і гонару за сваіх продкаў, сучаснікаў, суайчыннікаў, любоў да роднага краю, да Радзімы. Кірункі работы: сістэматызацыя матэрыялаў па жыццёвым і творчым шляху Івана Мележа; арганізацыя паездак на радзіму І. П. Мележа ў вёску Глінішчы з наведваннем музея І. Мележа і канцэртнай праграмы мастацкай самадзейнасці гурткаў гімназіі; удзел у міжнародных Мележаўскіх чытаннях; правядзенне экскурсій для вучняў школ горада Гомеля; арганізацыя і правядзенне мерапрыемстваў, прысвечаных славуце земляку.

Вялікую работу па распаўсюджванню беларускай культуры, традыцый праводзяць фальклорныя калектывы настаўнікаў і вучняў гімназіі.

Выхаванне грамадзяніна павінна абапірацца на традыцыі і звычаі, на сапраўдныя нацыянальныя каштоўнасці. Гэта дае магчымасць гімназістам спасцігнуць светапогляд і душу свайго народа, нацыянальныя багацці, якія заўсёды з'яўляюцца магутным фактарам выхавання нашчадкаў.

ВЫНІКІ РАБОТЫ ПА ПРАЕКЦЕ:

- Павышаны ўзровень выхаванасці вучняў гімназіі.
- Павышана цікавасць вучняў да гісторыі і культуры Беларусі.
- Забяспечана авалодванне гімназістамі навыкамі вядзення творчай, пошукавай, даследчай дзейнасці.
- Створана пастаянна дзеючая старонка на сайце гімназіі “Сэрцам дакрануцца да подзвігу”.
- Вырашана праблема творчага развіцця вучняў і настаўнікаў: створаны ўмовы для рэалізацыі творчасці настаўнікаў і вучняў.
- Адбыліся паездкі краязнаўчай накіраванасці (г.Хойнікі, в.Глінішчы, г.Мінск, мемарыяльны комплекс “Хатынь”).
- Сістэматызаваны матэрыялы музеяў гімназіі.
- Створаны дапаможнік “Гомельскі буквар”.

Вырашаны і галоўныя задачы краязнаўчай дзейнасці:

- вывучэнне гістарычнай, прыроднай і духоўнай спадчыны нашага краю;
- выхаванне павагі да гераічнага і трагічнага мінулага нашага народа;
- выхаванне любові да роднай зямлі і прыроды, мінуўшчыны і людзей, з якіх варта браць прыклад;
- выхаванне павагі да стваральнай працы пакаленняў нашых людзей;
- фарміраванне грамадзяніна і патрыёта Беларусі з актыўнай жыццёвай пазіцыяй і адказнасцю за будучыню нашай Радзімы.